

KUSIN VAKEN OM LJUD

HANDLEDNING

**FÖRFATTARE:
SUSANNE SAHLQVIST**

Kusin Vaken om ljud är en radioserie i fem delar. Varje avsnitt har ett fristående innehåll kopplat till temat ljud. Programmen kan dock användas för fler tematiska aktiviteter än så. I den här handledningen får du som vill lyssna på serien tillsammans med din barngrupp tips och idéer på hur du kan skapa aktiviteter och samtala om innehållet efteråt.

I programmen är det barn som står i centrum. Det gör att andra barn kan känna igen sig och bli mer interaktiva med programmet. Barn är oftast mer nyfikna på vad barn, kamrater, har att berätta än vad vuxna säger, vilket gör att barn oftast lyssnar mer aktivt på innehållet. Genom Kusin Vaken kan barn få möjlighet att utveckla flera färdigheter.

Några exempel är att utveckla tal och kommunikation, språkförståelse - vilket i förlängningen gynnar läsförståelsen och eftersom serien handlar om ljud och lyssnande får barnen träna på att lyssna, men också känna känslan av att bli lyssnad till vilket i sin tur kan stärka och utveckla barnets självkänsla. Fin- och grovmotoriken tränas genom skapande verksamhet i anslutning till programmen. Genom de olika frågeställningarna som finns i programmet kan barnen träna på att lyssna men även få i uppdrag att berätta om det de hört; och det finns flera sätt att berätta. Dels verbalt och dels i skapande form. Det finns också flera sätt att skapa.

KOPPLINGAR TILL LPFÖ 98

2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,
- utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,
- utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra,
- utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama,

Förskollärare ska ansvara för

- att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen
 - ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper,
 - stimuleras och utmanas i sin språk- och kommunikationsutveckling,

SÅ HÄR KAN DU ARBETA MED KUSIN VAKEN

Börja med att fundera över vad gruppen och det enskilda barnet har för behov, vad gruppen och det enskilda barnet behöver utveckla. Sätt dig, eller varför inte hela arbetslaget tillsammans, och lyssna på det program som du tycker skulle passa för just din grupp. Lyssna i lugn och ro utan barn, så att du får full koll på innehållet. Skriv ut frågeställningarna, saga och sång så att du har dem till hands och behärskar dess innehåll. Förbered varje aktivitet noga och ta fram det material du önskar använda i ditt arbete.

FÖRSLAG PÅ MATERIAL

lärplatta, padda

papper

pennor av olika slag

kritor

färg

penslar

limstift

naturmaterial (pinnar, kottar, stenar, barr, löv)

återvinningsmaterial (tomma förpackningar, toarullar, korkar, kapsyler, snören)

lera eller trolldag

NÅGRA FÖRSLAG PÅ HUR DU KAN ARBETA MED PROGRAMINNEHÅLLET

Ställ samma frågor till barnen som ställs i programmet. Be barnet/barnen berätta för dig. Dokumentera vad barnet har att säga. Detta kan användas i den pedagogiska dokumentationen och i den dokumentation du vill visa för föräldrar och kollegor. Du kan låta barnen spela in sig själva, filma eller fota varandra när de berättar. Det gör att de själva blir aktiva i en del av processen.

Låt barnen illustrera sagan i programmet

Barnen kan måla, rita eller skapa figurer med lera, naturmaterial eller återvinningsmaterial. Uppmuntra barnen att sätta ord på sitt skapande och ge dem möjlighet att berätta om sin skapelse för sina kamrater. Koppla ihop sagan med barnets bilder/skapelse när ni dokumenterar.

Konstruera instrument och skapa ljud tillsammans

Att göra instrument är inte svårt. Börja med att fråga barnen: Går det att göra ett instrument? Vill ni prova att göra det? Vad behöver vi då tycker ni - vilka material? Då kan de själva komma med förslag och idéer på material och lösningar

Duka upp ett bord med olika material och ge barnen i uppgift att själva komma fram till vad som kan "göra" ljud. Ett annat sätt är att i förväg själv ha tillverkat ett eller flera instrument som inspirationsmaterial för barnen. Passa gärna på att använda de ord som vi använder för att beskriva olika typer av ljud. Fundera tillsammans på vad som skramlar, klingar, rasslar, plingar, ringer, susar och så vidare.

- Måla och smycka en tom toa- eller hushållspappersrulle. Tapp för ena änden med kartong eller papper och fyll rullen med till exempel grus, ris, barr - innehållet i rullen kan varieras för att få olika sorts ljud, svaga eller starka, mjuka eller hårda - tapp för andra änden och skaka för att skapa ljud.
- Gör trummor av gamla förpackningar. Spänn papper, tyg, trasiga ballonger eller plast över en öppning. Trumma med fingrar eller trumpinnar av olika material. Låter det olika beroende på storlek och material? Eller kanske beroende på hur hårt ni trummar?
- Att fylla olika sorters burkar och flaskor med olika sorters innehåll (sand, grus, torkade ärtor och bönor, ris, makaroner med mera) och sedan skaka på dem ger också olika sorters ljud. Här kan barnen jämföra ljud och fundera över innehåll kontra material på burken eller flaskan.
- Enkla blåsinstrument kan ni göra med hjälp av flaskor. Fyll dem med olika mängd vätska och visa hur man kan blåsa i dem.
- Olika sorters rör - allt från sugrör till plaströr och slangar - går också utmärkt att använda för att blåsa i och skapa ljud. Att sugrörsbubbla i vatten är ett sätt.
- När instrumenten är klara kan ni starta en liten orkester.

ORD SOM BESKRIVER LJUD

Barnen i programmet använder olika ord för att beskriva sina upplevelser av ljud. Passa på att prata tillsammans om olika ord som beskriver ljud. Sök på nätet efter sidor med ljud och lyssna tillsammans och försök att både gissa vad det är ni hör, men också med ord beskriva det ni hör. Till exempel att en dörr *gnisslar*, en fågel *kvittrar* och åskan *mullrar*.

LYSSNA TILLSAMMANS

Lyssna på programmet tillsammans med barngruppen och använd de frågor som passar för dagen.

I STARKA, HÖGA OCH MELLANSVAGA LJUD

Elis känner till många väldigt starka ljud. Han funderar på hur högt ett ljud låter inne i kroppen eller utanför kroppen. Vi får också höra vad han tycker är det vackraste ljud han hört. Pia Halvorsen läser berättelsen "Allt jag vet om ljud" av Elin Ruuth. Anders Jakobsson sjunger sången: "Det vackraste jag hört.

- Vad kan du komma på som låter jättehögt?
- Har du någon gång hört ett väldigt svagt ljud?
- Vilket är det vackraste ljudet du vet?
- Kan olika ljud kännas på olika sätt i kroppen?

2 ROBOTLJUD

Nassim älskar robotar. Han vet hur man hör skillnaden på en robots röst och på en mänsklig röst. Vi får följa med till hans rum och lyssna på batterimusik som hans leksaker gör. Pia Halvorsen läser sagan "Skibidibip och Skibidibap" av Elin Ruuth. Anders Jakobsson sjunger sången: "Vi kan stängas av men inte dö.

- Vad är ett ljud?
- Hur hör man skillnad på olika ljud?
- Vad behöver robotar och leksaker för att kunna låta?
- Vilka saker låter hos er?

3 VAD SÄGER FOLK TILL VARANDRA

Ingrid har tänkt på att folk säger olika saker till varandra på olika platser. I parken hörs inte samma ord som i köket till exempel. Pia Halvorsen läser sagan "Snäckans sång" av Elin Ruuth. Sara Isaksson och Ebba Theorell sjunger sången: "Vad säger folk till varann?"

- Hör man olika ljud på olika platser?
- Pratar människor om olika saker på olika platser?
- Vad pratar människor om:
 - på gatan/på restaurangen
 - på badstranden/i bussen
 - på lekplatsen/i skogen
 - i vardagsrummet/i köket
- Gå ut med barnen i mindre grupper i ert närområde och spela in olika miljöljud. Lyssna tillsammans på alla grupper inspelningar och gissa var de kommer ifrån.

4 LJUD I FÖRSKOLAN

Julia och Jibril ljudvisar oss runt på deras förskola. De har tänkt på ljud som finns där men som vi kanske inte alltid lägger märke till. Och kan förskolans ljud bli musik? Pia Halvorsen läser sagan "Elefanten i Biblioteket" av Elin Ruuth. Låten "Objekt och Klarinett" spelas och är skriven av Andrea Fantuzzi som också är programledare.

- Finns det något ljud du tycker särskilt mycket om?
- Lyssna efter ljud på din förskola. Gå en ljudpromenad tillsammans med en kompis. Vad hör ni?
- Var och när får man låta mycket och var och när behöver man vara tyst eller bara låta lite?

5 TONERNAS FÄRGER

Elsa tänker sig att alla toner har olika färger men går man längst in, mitt i tonen finns det massor med färger! Och vad är det som gör att röster låter så olika varandra? Pia Halvorsen läser: "Tappat rösten" av Elin Ruuth. Sara Isaksson sjunger: "Musikbroderi".

- Vilka färger tycker ni att ljud har? Prova! Lyssna på olika ljud och välj vilken färg du vill rita med när du hör just det ljudet.
- Hur låter olika röster? Prova! Lyssna på olika sorters röster och beskriv dem tillsammans. Vilka ord kan man använda för att beskriva en röst?